

Gondozó-intézetek létesítése Szegeden a népbetegségek leküzdésére.

Már több ízben foglalkoztunk a népbetegségek pusztító hatásával, melyekkel szemben nemcsak az államnak és a közegészségügyi intézményeinknek, hanem az egész társadalomnak a legerősebb akciót kell indítani. Ezen népbetegségek a háboru alatt különösen nagymértékben szaporodtak, s ezzel kapcsolatban szaporodtak azok a terhek is, amelyek ezek leküzdésére szükségesek. A háboru hosszú tartama lehetetlenné teszi, hogy e kérdés megoldását a szokásos formulával adózzuk el, hogy be kell várnunk a háboru végét. A biztosítási értékhatár és a biztosítottak körének kiterjesztése, továbbá a háboruból visszatérő s egészségügyi ellátása oly fokozott igényeket támaszt a pénztárakkal szemben, hogy azoknak multhatatlan kötelességük már most oly intézményeket, szervezeteket létesíteniök, melyeknek teljesítőképessége képes lesz az egészben károsított munkástömegek legmesszebbmenő igényeit kielégíteni.

Természetes, ha e munkásbiztosítás ezen szervezeteket és intézményeket saját erejéből, — nem riadva vissza a legnagyobb anyagi áldozatoktól sem, — megalkotja, ezen intézményeknek áldásos munkáját alig számbavehető költségtöbblettel ki lehet terjeszteni a pénztár köteleikébe nem tartozó elemekre is, és ezáltal az állam és a társadalom egyrészt egy reá háruló nagy teherből megszabadul, másrészt a pénztár köteleikébe nem tartozó tömegek is a legkövetkezőbb gyógyellátásban részesülhetnek.

Az ilyen intézmények, szervezetek felállítása előszörban, sőt mondhatjuk kizárólag a magyar munkásbiztosítás feladata, mely az ország legelső közegészségügyi intézménye, az egész országra kiterjedő egységes szervezettel bír, a legerősebb erkölcsi és anyagi eszközökkel rendelkezik, s az egyetlen intézmény, amelyben már ma a munkásosztály legteljesebben érvényesül; hiszen az intézmény vezetése jórészt a munkásság kezében összpontosul.

Ezek a szempontok vezették az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító pénztárt, amidőn a szeptember 28. és 29-én a bel-

ügy-népjóléti és kereskedelemügyi ministerium, az Állami munkásbiztosítási Hivatal, a Társadalmi Múzeum, a Társadalomtudományi Társaság, a Szociáldemokrata párt, valamint a rokon közegészségügyi és szociális intézmények bevonásával *Budapestben megtartott országos ankétán a népbetegségek leküzdésére szolgáló eszközök közül legkövetkezősebbnek a gondozókat tartván, — azok felállítását a pénztárak kötelességévé tette.*

A szegedi kerületi Munkásbiztosító pénztár már régebben foglalkozik e gondozók felállításának kérdésével, mely most már a megvalósulás stádiumába jutott. A tüdőbeteg gondozó s ezzel kapcsolatos szanatórium és kórház létesítésével e helyen már több ízben foglalkoztunk. A tárgyalások e tekintetben az Országos pénztárral folyamatban vannak. Alig számbavehető költségtöbbletet jelent azonban a csecsemő gondozó és venerikus betegek gondozójának felállítása. Pénztárunk ugyanis hasonló célú rendelő intézettel már rendelkezik, s e rendelő intézetek igen könnyen átalakíthatók gondozó intézetekké. A pénztárnak megfelelő helyiség áll rendelkezésére, amely könnyen kibővíthető, s legfeljebb a gondozó forgalmának növekedésével arányban kell esetleg a már meglévő orvosi és ápolói személyzetet szaporítani. A gondozó fejlesztendő rendelő intézet felszerelése költségtöbbletet nem okoz, úgy, hogy ma csak kizárólag pénztári tagok részére működő rendelő intézet, a város egész lakosságának szükségletét könnyű szerrel kielégítheti. A gondozó intézetek bizonyos nagobbmértvű adminisztratív teendőket is igényelnek, amelyeket azonban a pénztár hivatala könnyű szerrel elláthat. Költségtöbbletet tehát a helyiségek kibővítésével járó lényegtelen átalakítási munkálatok, az ápoló személyzet szaporítása, valamint a fűtés, világítás, nyomtatványszükséglet, gyógyászati segédeszközök, gyógy és tápszerek beszerzése okoz. Minthogy a gondozók ekként a város egész lakosságának a szükségletét elégítik ki, s így a pénztár tulajdonképpen feladatát meghaladó munkát végez, helyénvaló és méltányos, sőt kötelessége e költségtöbblet

egy részét magának a városnak átvállalnia. A csecsemőgondozót a pénztár a Stefánia Szövevényekkel karöltve állítja fel, a városnak ezen gondozóhoz a hozzájárulás számbavehető költséget nem okoz. De a venerikus betegek gondozása is elsőrendű városi érdek. Itt már a városnak is nagyobb áldozatokat kell hozni, hogy a pénztárnak módjában legyen e betegséget sikeresen leküzdeni. Természetes azonban, hogy ez sem igényel oly nagy költséget, hogy arra a város fedezetet ne találjon.

Jó közegészségügyi berendezések létesítése a jelen legsürgősebb feladatát képezi. Szeged városa a közegészségügy terén mindenkor készségesen hozta meg a legnagyobb áldozatokat is, és ha egyes intézményeket ezideig megvalósítania nem sikerült, az nem a jóakarat hiányának, hanem a rendelkezésre álló anyagi eszközök csekély voltának tulajdonítható. Most tehát, — midőn alig számbavehető áldozattal a város egész lakosságának szükségletét kielégítő, nagyfontosságú közegészségügyi intézmények könnyű szerrel megvalósíthatók, — bizonyon hisszük, hogy a pénztár erre irányuló törekvése az illetékes tényezőknél a legteljesebb támogatásban részesül.

Dr. Holló Jenő.

Megkezdődtek a tanukihallgatások a Meinx-pörben.

(Saját tudósítónktól.) Három héttel ezelőtt kezdte meg a temesvári cs. és királyi hadosztálybíróház a szegedi törvényszék esküdt-széki termében Meinx Walter élelmezési főhadnagy és társai bünpörének tárgyalását. S három hét múltán, a huszonkettedik napon, sor került az első tanu kihallgatására. Meg kell jegyeznünk itt, hogy a vádlottakat még nem hallgatták ki minden vádpontokra vonatkozóan, csupán Böhm Sándor szállításaival kapcsolatban. Az elmúlt három hét alatt a vádiratot olvasták föl és a bünpör vádlottjait is csak erre az egy esetre nézve hallgatták ki. Így bizonyossá vált, hogy az eredetileg két hónapra tervezett monstre-tárgyalás három hónapnál is

Strofák Tömörkény Istvánról.

Sokszor elgondolkozom: véletlen-e vagy törvényszerűség, hogy a legillatosabb virágok, a legzamatosabb gyümölcsök Szeged kertjéből kerülnek a magyar irodalom asztalára? Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Sebők Zsigmond, Pósa Lajos, Dankó Pista, Tömörkény; — ha egyik-másiknak bölcsojót nem is itt ringatták, Szeged kertjében hajtottak virágba, azt mondhatnám, a szegedi levegő akadémiáján szívták magukba a felsőbb kiképzést. Amsterdamból mondják, hogy az odaváló közsörösök csiszolják legszebbre a gyémántot: valami hasonló titkos műhelyek lehetnek itt Szegeden is, hogy aki gyémánt itt születik vagy idevetődik, mind ragyogóbb, mind értékesebb más vidék gyémántjánál. Miért? Mi teszi? A véletlen? A levegő? Az emberek? A Tisza? Ezek közsörülük fényesebbre a szegedi gyémántokat? Könnyű volna a sok kérdést a véletlen játékaival elütni. Tisztára véletlenség, hogy egyidőben Szeged volt a legszerencsésebb és legtermelőbb föld, ahonnan a legillatosabb virágok, a legzamatosabb gyümölcsök kerültek az irodalom asztalára. Véletlenség-véletlenség. De hogy van az, hogy olasz földön éppen Nápoly az, ahol ilyen szegedi jelenségeket láthatunk? Hogy van az, hogy Németországban éppen Porosz-Szilézia az, mely Hauptmann Gerhardt által ajándékozta meg a világot? És hogy van az, hogy a magyar irodalom két nagy lendülése a bécsi magyar testőrség nagy elhatározásával és a szabadságharcot megelőző esztendőök zseni-tolongásával esik össze? Soha egyszerre annyi kiváló magyar író, mint amikor Mária Terézia bécsi udva-

rán a magyar testőrök egy napon megrázták magukat s azt mondták, magyar írók leszünk. Soha egyszerre annyi nagyszerű magyar poéta, mint amikor a szabadság viharát megelőző esztendőökben Petőfi, Arany, Jókai, Tompa, Gyulai Pál ugrottak ki egyszerre és készen a porondra. Miért? Mi ebben a törvényszerűség? Mert törvényszerűségnek kell benne lennie. És van is kétségtelenül. A Vezuv, mely Nápoly fölött leselkedik, mint a haragos föld tüzes Damokles-kardja, nemcsak Nápoly borát tüzesíti, nemcsak Nápoly virágait telíti meg kábító illatokkal, de éberebbé, tüzezebbé, gazdagabbá és teljesebbé teszi Nápoly gyermekeit is. A veszedelem, mely örökké ott leselkedik fejük fölött, Pompeji és Herkalámun, a két holt város, mely a szomszédságból némán beszél nekik elmúlt és elkövetkező pusztulásokról: egészen más lélekkel tölti meg a nápolyi embereket, s nem véletlen, hanem törvényszerűség, hogy az olasz irodalom legtüzezebb alakjai Nápoly vidékéről kerültek ki. Az a Porosz-Szilézia, melynek sötét bányái és szomorú gyártelepei évszázadok óta mindig embereket esznek és családokat nyelnek el, végzetterhes levegőjével szintén másként érleli meg gyermekeit, s nem véletlen, hanem törvényszerűség, hogy Hauptmann Gerhardt éppen ez a vidék ajándékozta a németiségnek és az egész világnak. De nem véletlen, hanem törvényszerűség az is, hogy amikor a bécsi magyar testőrök Mária Terézia fényes udvarában örökké érezték a magyar megaláztatás ostoresapását, fiatal vérünk lángolásával vetették magukat a magyar nyelv ápolására, a magyar irodalom fölemelésére. És a szabadságharcot megelőző idők viharterhes levegőjéből is törvényszerű-

séggel kellett kivánniok a legnagyobb magyar íróknak: Petőfi, Arany, Jókai: egy-egy kicsapó lángoszlop volt a lappangó mély tüzekből. Csak a szegedi talaj illatosabb virágai és zamatosabb gyümölcsei volnának a véletlen ajándékai? Nem. Törvényszerűség van ebben a jelenségben is. Mikszáth, Gárdonyi, Sebők, Pósa, Dankó Pista és Tömörkény — ők sem a véletlen játékaiból indultak éppen Szeged felől diadalmas utjukra. Szeged szebb lett, mint volt — igaz. De az a régi Szeged, mely úgy lihegett a Tiszapartján, mint Nápoly a Vezuv alján, az a régi Szeged, mely fölött, mindig sötétlen leselkedett a végzet, az a régi Szeged, amely szebben támadt fel ugyan halottaiból, de előbb el kellett egy pár-szor pusztulnia, megtartotta, higgyük, hogy megtartja még a jövőre is, tehetségeket termelő és tehetségeket művelő erejét. A veszedelem elmúlt, de még él az emléke, s a szegedi föld virágai mások, a szegedi levegő emberei is mások. Mikszáth, Gárdonyi, Sebők, Pósa, Dankó és Tömörkény; nem a véletlen kötötte őket egy bokrétaiba. Csak a különös szegedi levegő tölthette meg lelküket illattal és zammattal. Meséket, figurákat, színeket és hangulatokat ebből az árvíz után megrázkódott nagy városból szivhattak csak magukba. És bármilyen különbözők voltak egymástól: együtt teszik Szegedet, és ahogyan Pósa Lajos csilingelt a gyermekek fülébe, ahogyan Dankó Pista nótafáján daloltak a madarak, ahogyan Mikszáth Kálmánból csurgott a magyar humor méze és ahogyan Tömörkény Istvánból halk nevetés gyöngyözésével áradt a magyar ember derűs filozófiája: az együttvéve Szeged természetrajza. Ők mutatták